

Θ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Ὁξφόρδη 5-10 Σεπτεμβρίου 1983)

Υ Π Ο
ΗΛΙΑ Δ. ΜΟΥΤΣΟΥΛΑ
Ἄν. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δι' ἐνάτην φοράν συνεκλήθη τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον τὸ ἀνά τετραετίαν πραγματοποιούμενον ἐν Ὁξφόρδῃ Συνέδριον Πατρολογικῶν Σπουδῶν, περὶ τοῦ ὁποίου κατὰ καιροὺς ἔχομεν γράψαι εἰς τὴν «Θεολογίαν».

Τοῦ ἐφετεινοῦ Συνεδρίου προήδρευσαν ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης Rev. Dr. M. F. Wiles καὶ οἱ ὁμότιμοι Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cambridge Rev. G. C. Stead καὶ Rev. Dr. H. Chadwick. Γραμματεὺς, ὡς καὶ εἰς τὰ προηγούμενα συνέδρια, ὑπῆρξεν ἡ Miss Elisabeth Livingstone. Εἰς τὸ Συνέδριον συμμετέσχον περὶ τοὺς ἑπτακοσίους σύνεδροι.

Ἡ ἐναρκτήριος ὁμιλία ἐδόθη ὑπὸ τῆς καθηγητρίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Erlangen Dr. Fairy von Lilienfeld μὲ θέμα: «Ἁγία Νίνα, ἀπόστολος καὶ φωτιστὴς τῆς Γεωργίας». Κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς ὁλομελείας τοῦ Συνεδρίου πρὸ τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ὁμιλήσεν ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Yale Dr. J. Pelikan μὲ θέμα: «Ὁ Νιούμαν καὶ οἱ Πατέρες. Ἡ ὑπεράσπισις τῆς Παραδόσεως».

Ἡ κατανομὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐγένετο, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὡς ἑξῆς.

A'. Master Themes (Κύρια θέματα).

Δέκα πέντε ὑπῆρξαν τὰ κύρια θέματα τοῦ Συνεδρίου, δύο περισσότερα τῶν τοῦ προηγουμένου, πρὸς τὸ ὁποῖον ὠρισμένα συμπίπτουν.

Οὕτως ἔχομεν: 1) Χριστιανικοὶ τύποι (norms) κατὰ τὸν Β' αἰῶνα. 2) Πρώιμος ἀντιοχειανὴ Θεολογία. 3) Ἀρειανισμός. 4) Ἀπολλιναρισμός. 5) Καππαδόκαι Πατέρες. 6) Χρυσόστομος. 7) Αὐγουστῖνος. 8) Χριστιανικὴ ἀποκαλυπτικὴ γραμματεία. 9) Ἡ Βίβλος. 10) Ἀποφθέγματα Πατέρων. 11) Ἀσκητικά. 12) Πνεῦμα καὶ λατρεία. 13) Ἀρχαιολογία. 14) Φιλοσοφικά. 15) «Ἐπιβίωσις» τῶν Πατέρων.

Ἐκαστον θέμα διελάμβανε τέσσαρας ἐπὶ μέρους ὠριαίας ἀνακοινώσεις, τῶν ὁποίων ἐπηκολούθει συζήτησις.

B'. Lectures (Διαλέξεις).

Αἱ ὠριαῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον διαλέξεις ἐδίδοντο εἴτε εἰς τὴν ὀλομέλειαν εἴτε εἰς τμήμα τοῦ Συνεδρίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρομεν.

α) Τοῦ καθηγητοῦ Rev. Dr. M. F. Wiles μὲ θέμα «'Αστέριος, ἐν νέον κεφάλαιον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἀρειανισμοῦ;», β) τοῦ καθηγητοῦ Rev. Dr. H. Chadwick μὲ θέμα «Αὐγουστῖνος πρὸς Ἐθνικοὺς καὶ Χριστιανούς», γ) τοῦ Dr. H. J. W. Drijvers «'Ανατολὴ τῆς Ἀντιοχείας. Δυνάμεις καὶ δομαὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς πρώιμου Συριακῆς θεολογίας», δ) τοῦ καθηγητοῦ Rev. Don Basilius Studer «'Η πίστις τῆς Νικαίας εἰς τὸν Ἄγ. Αὐγουστῖνον», ε) τοῦ καθηγητοῦ Dr. A. Spira «'Η σύγκρουσις χριστιανισμοῦ καὶ ἀρχαίας ρητορικῆς, στ) τοῦ καθηγητοῦ A. Mandouze «'Η χριστιανικὴ Ἀφρικὴ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς προσωπογραφικῆς ἐρεῦνης», ζ) τοῦ καθηγητοῦ Rev. A. Hamman «'Η χρῆσις τῶν ψαλμῶν κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας», η) τοῦ καθηγητοῦ Ch. Kannengiesser «'Αρειος ἀναζῶν. Μία τρέχουσα διαμάχη», θ) τοῦ καθηγητοῦ Dr. A. M. Ritter «'Αὕτη ἢ ἐκεῖνη ἡ θεολογία; Σκέψεις περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς φιλολογικῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ ὡς δογματικοῦ προβλήματος εἰς τὴν πρώιμον χριστιανικὴν θεολογίαν — εἰς μνήμην τοῦ Heinrich Dörrie». Ἐπίσης ὁμίλησαν καὶ οἱ καθηγηταὶ Rev. F. X. Murphy, Dr. R. A. Markus, Rev. Dr. R. P. C. Hanson, Dr. G. Quispel, R.W. Thomson, Dr. H. Kraft.

F'. Communications ('Ανακοινώσεις).

Ἐγένοντο περὶ τὰς τετρακοσίας ἀνακοινώσεις καλύπτουσαι ὅλον τὸ φάσμα τοῦ πατρολογικοῦ χώρου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁμίλησαν οἱ καθηγηταὶ A. H. Armstrong, J. F. Kelly, Rev. H. Crouzel, Rev. Dr. R. Staats, Dr. G. May, ὁ λειτουργειολόγος καθηγητῆς π. I. H. Dalmais κ.ἄ.

Δ'. Instrumenta Studiorum ('Όργανα Σπουδῶν).

Ἐγένοντο, ὡς εἰς ἕκαστον μέχρι τοῦδε συνέδριον, περὶ τὰς τεσσαράκοντα σύντομοι ἀνακοινώσεις ὑπὸ τῶν ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων πατρολογικῶν κέντρων ἀναφερόμεναι εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτῶν.

Ἡ παρουσία τῶν Ὁρθόδοξων θεολόγων, ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον Συνέδριον, ὑπῆρξε περιωρισμένη. Σημειοῦμεν τὴν παρουσίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν κ. Βασιλείου Krivocheine. Ἐκ τῶν ὁμιλητῶν ἀναφέρομεν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον π. Κάλλιστον Ware, καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «'Ο πνευματικὸς πατῆρ εἰς τὸν Ἰωάννην τῆς Κλίμακος καὶ εἰς τὸν Συμεὼν τὸν νέον

Θεολόγον». Εἰς τὴν διάλεξιν παρέστη καὶ ὁ Σεβ. μητροπολίτης Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Μεθόδιος Φούγιας.

Ἐπίσης ὠμίλησαν: α) Ὁ αἰδέσ. πρεσβ. π. Γεώργιος Δράγας, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Dahram με θέμα «τὸ ὁμοῦσιον εἰς τὸν Α' κατὰ τοῦ Ἀπολλινναρίου λόγον τοῦ Μ. Ἀθανασίου». β) Ὁ ἐξ Ἀμερικῆς καθηγητῆς Κ. Ν. Τσιρπανλῆς με θέμα «Φυσικὸν θέλημα καὶ γνωμικὸν θέλημα εἰς τὴν Χριστολογίαὶν τοῦ Ἀγ. Φωτίου». γ) Ἡ ἐπίσης ἐξ Ἀμερικῆς καθηγήτρια κ. D. White περὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου καὶ τῆς ἔριδος τοῦ «filioque». δ) Ὁ ἀν. καθηγ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Σκουτέρης με θέμα: «Malum privatio est. Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ὁ Ψευδοδιονύσιος περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ». ε) Ὁ ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἐπιμελητῆς κ. Κ. Νιάρχος με θέμα: «Νοῦς μεθεκτός ἢ ἀμέθεκτος. Κριτικὴ τοῦ Νικολάου Μεθώνης εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πρόκλου». στ) Ὁ ἐκ Κύπρου διδάκτωρ κ. Β. Ἐγγλεζάκης περὶ τοῦ Ἐπιφανίου Σαλαμῖνος καὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. ζ) Ἡ διδάκτωρ δ. Δ. Λιάλιου περὶ τῶν ἐπιλόγων τῶν θεολογικῶν λόγων τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου. η) Ἡ δ. Β. Φραγγέσκου με θέμα «Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἐπὶ μακρὸν συζητουμένου Ὕμνου εἰς τὸν Θεὸν» (Ἄσμ. I 1,29 ἐν Μ. 37, 507-8). Τέλος ὁ γράφων ὠμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «Οὐσία καὶ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἀγ. Γρηγόριον Νύσσης».

Ἡ ἀνά τετραετίαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεχιζομένη συνάντησις θεολόγων, φιλολόγων καὶ ἱστορικῶν διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ μελέτη τοῦ πατερικοῦ θησαυροῦ δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον καθαρῶς ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς ἀλλ' ὀδηγεῖ καὶ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἀληθείας ὅτι ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διασπάσουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ.